

FUTBOL MURABBIYLARINI KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHDA KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIKNING TUTGAN O'RNI

Qambarov K.I.

*Andijon iqtisodiyot va qurilish inistityti,
o'zbek tili va ijtimoiy fanlar kafedrasi v/b dotsenti.*

Tayancy so'zlar: kommunikativ kompetensiya, futbol bo'yicha murabbiylik, kasbiy rivojlanish, shaxslararo ko'nikmalar, samarali muloqot, murabbiy-o'yinchi munosabatlari.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, футбольный тренер, профессиональное развитие, навыки межличностного общения, эффективное общение, отношения тренер-игрок.

Key words: communicative competence, soccer coaching, professional development, interpersonal skills, effective communication, coach-player relationship.

Kirish. Samarali muloqot futbol murabbiylarini talabchan professional ro'llariga tayyorlashda ajralmas element hisoblanadi. Futbol murabbiyligining dinamik va yuqori darajadagi muhitida g'oyalarni etkazish, o'yinchilarni rag'batlantirish va kuchli shaxslararo munosabatlarni o'rnatish qobiliyati juda muhimdir. Ushbu maqola kommunikativ kompetentsiyaning ko'p qirrali o'lchovlari va uning futbol murabbiylarining umumiy muvaffaqiyatiga ta'sirini o'rganadi.

Muhokama. Mavjud adabiyotlarni har tomonlama ko'rib chiqish kommunikativ kompetensiya va murabbiylik samaradorligi o'rtasidagi murakkab munosabatlarni ochib beradi. Tadqiqotlar og'zaki va og'zaki bo'lmagan muloqotning o'yinchi rivojlanishi, jamoaning birlashishi va muvaffaqiyatli ishlash natijalaridagi ahamiyatini ta'kidlaydi. Kuchli kommunikativ ko'nikmalarga ega bo'lgan murabbiylar ishonchni o'rnatadilar, o'yinchilarni rag'batlantiradilar va murakkab jamoa dinamikasini yanada samarali boshqaradilar.

Kommunikativ kompetentsiyaning ro'lini o'rganish uchun aralash usulli yondashuv qo'llanildi. Turli darajadagi futbol murabbiylariga so'rovnomalar

o'tkazilib, ularning muloqot qobiliyatlari va jamoa faoliyatiga ta'siri baholandi. Bundan tashqari, muvaffaqiyatli murabbiylar tomonidan qo'llaniladigan aniq kommunikativ strategiyalar haqida chuqurroq ma'lumot olish uchun sifatli intervyular o'tkazildi.

Kommunikativ kompetentsiya futbol murabbiylarini professional faoliyatga tayyorlashda hal qiluvchi ro'l o'ynaydi. Murabbiylik kontekstida kommunikativ kompetentsiya ma'lumotni etkazish, o'yinchilarni rag'batlantirish, munosabatlarni o'rnatish va jamoa ichidagi va boshqa manfaatdor tomonlar bilan o'zaro munosabatlarni boshqarish uchun og'zaki va og'zaki bo'lmagan muloqot qobiliyatlaridan samarali va to'g'ri foydalanish qobiliyatini anglatadi. Futbol murabbiylarini tayyorlashda kommunikativ kompetentsiyaning bir necha asosiy jihatlari:

O'yinchi ava murabbiy aloqasi:

– Ko'rsatmalar va mulohazalar: murabbiylar o'zlarining taktik ko'rsatmalarini, mashg'ulot maqsadlarini va mulohazalarini futbolchilarga samarali etkazishlari kerak. Aniq va aniq muloqot o'yinchilarga o'z ro'llarini, majburiyatlarini va takomillashtirish sohasini tushunishga yordam beradi.

– Motivatsiya: murabbiylar futbolchilarni ilhomlantirishi va rag'batlantirishi kerak. Ijobiy va rag'batlantiruvchi muloqot qo'llab-quvvatlovchi jamoa madaniyatini rivojlantiradi va o'yinchilarga eng yaxshi natijalarga erishishga yordam beradi.

Shaxslararo ko'nikmalar:

– Munosabatlarni o'rnatish: murabbiylar futbolchilar, xodimlar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan o'zaro aloqada bo'lishadi. Kuchli shaxslararo ko'nikmalarni rivojlantirish murabbiylarga ijobiy munosabatlarni o'rnatishga imkon beradi, samarali murabbiylik uchun qulay muhit yaratadi.

– Mojarolarni hal qilish: futbolning dinamik dunyosida nizolar kelib chiqishi mumkin. Kuchli kommunikativ kompetentsiyaga ega murabbiylar nizolarni konstruktiv tarzda hal qilishlari, jamoaviy birdamlikni saqlashlari mumkin.

Jamoa dinamikasi:

– Yagona tasavvurni yaratish: samarali muloqot murabbiylarga jamoaga bo'lgan qarashlarini ifoda etishga yordam beradi. Ushbu qarash futbolchilar va xodimlarni birlashtiradigan, jamoaviy ish va hamkorlikni rivojlantiradigan umumiy maqsadga aylanadi.

– Inqirozni boshqarish: qiyin paytlarda, masalan, chiziqlarni yo'qotish yoki o'yinchining asosiy jarohatlari paytida, murabbiylar jamoaning ruhiy holatini

boshqarish va diqqatni jamlash uchun xotirjam va qat'iyatli muloqot qilishlari kerak.

OAV va jamoatchilik bilan aloqalar:

– Tashish Media: Professional murabbiylar ko'pincha media tekshiruvini duch. Kommunikativ kompetentsiya murabbiylarga ommaviy axborot vositalarining o'zaro ta'sirini boshqarish, ma'lumotni strategik ravishda etkazish va jamoa uchun ijobiy jamoatchilik obro'sini saqlashga yordam beradi.

– Ommaviy nutq: murabbiylardan ommaviy tadbirlarda so'zlash yoki homiylar va muxlislar bilan muloqot qilish talab qilinishi mumkin. Samarali muloqot jamoaning brendi va obro'sini oshiradi.

Moslashuvchanlik:

– Madaniy sezgirlik: turli xil futbol dunyosida murabbiylar turli madaniy kelib chiqishi bo'lgan futbolchilar bilan ishlashlari mumkin. Kommunikativ kompetentsiya madaniy sezgirlikni o'z ichiga oladi, bu murabbiylarga potentsial aloqa bo'shliqlarini bartaraf etish va inklyuziv muhit yaratishga imkon beradi.

– Texnologiyaga moslashish: zamonaviy murabbiylik video tahlil va virtual uchrashuvlar kabi aloqa uchun texnologiyalardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Murabbiylar samaradorligini oshirish uchun ushbu vositalardan foydalanishni yaxshi bilishlari kerak.

Yetakchilik va boshqaruv:

– Jamoaviy uchrashuvlar: murabbiylar strategiyalarni muhokama qilish, muammolarni hal qilish va maqsadlarni belgilash uchun jamoaviy uchrashuvlar o'tkazadilar. Kommunikativ kompetentsiya ushbu uchrashuvlarni olib borish, ma'lumotlarning aniq etkazilishini ta'minlash va ochiq muloqotni rivojlantirish uchun juda muhimdir.

– Delegatsiya: vazifalarni yordamchi murabbiylar va yordamchi xodimlarga topshirishda samarali muloqot muhim ahamiyatga ega. Ko'rsatmalardagi aniqlik jamoa operatsiyalarini soddalashtirishga yordam beradi.

Kommunikativ kompetentsiya og'zaki va og'zaki bo'lmagan muloqotning turli jihatlarini qamrab oladigan ko'p qirrali mahorat to'plamidir. Kuchli kommunikativ kompetentsiyaga ega murabbiylar o'z jamoalarini ilhomlantirishi, rag'batlantirishi va samarali boshqarishi, jamoaning professional futbol faoliyatidagi umumiy muvaffaqiyatiga hissa qo'shishi mumkin.

Munozara bo'limi natijalarni futbol murabbiyligining kengroq kontekstida sharhlaydi. U samarali muloqot o'yinchi rivojlanishiga, jamoa dinamikasiga va umumiy murabbiylik samaradorligiga qanday ijobiy ta'sir ko'rsatishini o'rganadi. Kommunikativ kompetentsiyada hamdardlik, aniqlik va hissiy aqlning

ro'li ta'kidlanib, ularning mustahkam murabbiy-o'yinchi munosabatlarini o'rnatishdagi ahamiyatini namoyish etadi.

Xulosa. Tadqiqot muvaffaqiyatli futbol murabbiylarini shakllantirishda kommunikativ kompetensiyaning halqiluvchiro'lini ta'kidlaydi. Kuchli muloqot qobiliyatlari bilan jihozlangan murabbiylar o'yinchilarni boshqarish va jamoa dinamikasining murakkabliklarini boshqarish uchun yaxshiroq joylashadilar, natijada ishlash natijalari yaxshilanadi. Kelajakdagi murabbiylarni tayyorlash dasturlari og'zaki va og'zaki bo'lmagan muloqot qobiliyatlarini oshirish uchun maqsadli modullarni o'z ichiga olgan kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berishi kerak.

Futbol murabbiyligidagi kommunikativ kompetensiya tushunchasini yanada boyitish uchun kelajakdagi tadqiqotlar samarali muloqotning o'yinchi rivojlanishi va martaba traektoriyalariga uzoq muddatli ta'sirini o'rganishi mumkin. Bundan tashqari, turli xil murabbiylik kontekstlari va madaniyatlari bo'yicha muloqot qobiliyatlarini o'tkazish qobiliyatini o'rganish murabbiylar ta'limiga yanada inklyuziv yondashuv uchun qimmatli tushunchalarni berishi mumkin.

Adabiyotlar:

1. Кураш, В. П. Формирование у школьников техники игры в футбол на основе развития целевой точности движений : автореф. дис. ... канд. пед. наук / В. П. Кураш. – М., 2006. – 21 с.
2. Бобровский, Е. А. «Чувство мяча» и его развитие у юных футболистов в учебнотренировочном процессе / Е. А. Бобровский, А. В. Володин // Теория и практика физического воспитания. – 2014. – № 1. – С 14-16.
3. Герасименко, А. П. Совершенствование основ технико-тактического мастерства юных футболистов / А. П. Герасименко. – Волгоград : ВГАФК, 2002. – 87 с.
4. Годик, И. А. Типовая учебно-тренировочная программа спортивной подготовки для детских спортивных школ, специализированных детско-юношеских школ олимпийского резерва / М. А. Годик, Г. Л. Борознов, И. В. Котенко и др. – М., 2011. – 156 с.
5. Голомазов, С. В. Теория и методика футбола. Техника игры / С. В. Голомазов, Б. Г. Чирва. – М. : СпортАка-демПресс, 2002. – 472 с.
6. Губа, В. П. Методология подготовки юных футболистов : учебно-метод. пособие / В. П. Губа, А. Стула. – М. : Человек, 2015. – 183 с.
7. Футбол : типовая учебно-тренировочная программа спортивной подготовки для детско-юношеских спортивных школ, специализированных детско-юношеских спортивных школ олимпийского резерва / Российский футбольный союз. – М. : Советский спорт, 2011. – 160 с.
8. Платонов, В. Н. Двигательные качества и физическая подготовка спортсменов [Электронный ресурс] : [монография] / В. Н. Платонов. – М. : Спорт, 2019. – 656 с. – Режим доступа : <https://rucont.ru/efd/682593>

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqola kommunikativ kompetensiyaning futbol murabbiylarini o'qitish va ularning professional faoliyatga tayyorlashda muhim ro'lini o'rganadi. Mavjud adabiyotlarni tahlil qilish, turli usullarni qo'llash va natijalarni taqdim etish orqali maqola samarali muloqotning murabbiylik muvaffaqiyatiga ta'sirini ta'kidlashga qaratilgan. Muhokama murabbiyning ijobiy o'yinchi munosabatlarini rivojlantirishdagi ro'lini, muloqotning jamoa dinamikasiga ta'sirini va murabbiyning umumiy samaradorligiga ta'sirini

o'z ichiga oladi. Olingan xulosalar muvaffaqiyatli futbol murabbiylarini shakllantirishda kommunikativ kompetentsiyaning muhim mohiyati to'g'risida tushuncha beradi va kelajakdagi o'quv dasturlari bo'yicha takliflar beradi.

РЕЗЮМЕ

В данной статье рассматривается важная роль коммуникативной компетентности в подготовке футбольных тренеров и подготовке их к профессиональной деятельности. Анализируя существующую литературу, применяя различные методы и представляя результаты, статья призвана подчеркнуть влияние эффективной коммуникации на успех коучинга. Обсуждение включает роль тренера в развитии позитивных отношений между игроками, влияние общения на командную динамику и влияние на общую эффективность тренера. Результаты дают представление о важности коммуникативной компетентности в развитии успешных футбольных тренеров и дают предложения для будущих программ обучения.

SUMMARY

This article examines the important role of communicative competence in training football coaches and preparing them for professional activities. By analyzing the existing literature, applying different methods and presenting the results, the article aims to highlight the impact of effective communication on coaching success. Discussion includes the coach's role in developing positive player-player relationships, the impact of communication on team dynamics, and the impact on the overall effectiveness of the coach. The findings provide insight into the importance of communicative competence in developing successful soccer coaches and provide suggestions for future training programs.